

СИЛАБУС
до навчальної дисципліни
**«СОЦІАЛЬНО-ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА, ГІГІЄНА ПРАЦІ
ТА ВИРОБНИЧА САНІТАРІЯ»**

підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальності 015 Професійна освіта (Охорона праці)
за освітньою програмою Професійна освіта (Охорона праці, технічна творчість)

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу	Соціально-екологічна безпека, гігієна праці та виробнича санітарія
Мова викладання	українська
Викладачі	Чорна Оксана Григорівна
Профайл викладачів	http://mvf.kpnu.edu.ua/sklad-kafedry/
E-mail	chornaoksana@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODL	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=1441
Консультації	Четвер, 16 ⁰⁰ -17 ⁰⁰ , ауд.47

2. Анотація до курсу

Вивчення нормативної навчальної дисципліни «Соціально-екологічна безпека, гігієна праці та виробнича санітарія» здійснюється відповідно до освітньо-професійної програми «Професійна освіта (Охорона праці, технічна творчість)» підготовки бакалаврів за спеціальністю 015 Професійна освіта (Охорона праці). Дисципліна відноситься до циклу дисциплін професійної підготовки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є управління ризиком у соціальних та екологічних системах, в умовах виробничого середовища; прогнозування, запобігання та реагування на небезпеки навколишнього середовища та виробництва; виявлення та ідентифікації небезпечних шкідливих факторів, оцінювання впливу їх на людину й середовище. Програма навчальної дисципліни містить два змістових модулі.

3. Мета та цілі курсу

Метою вивчення дисципліни є формування загальних, системних уявлень, теоретичних знань та практичних навичок щодо ефективного управління безпечною діяльністю в соціальній, екологічній та виробничій сферах.

Завданням вивчення дисципліни «Соціально-екологічна безпека, гігієна праці та виробнича санітарія» є оволодіння майбутніми бакалаврами сукупністю загальнокультурних та професійних компетенцій з питань безпеки та охорони праці у відповідних напрямках підготовки для вирішення

професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням збереження власного життя та здоров'я персоналу, населення та охорони довкілля.

Основні підходи до вивчення дисципліни

Вивчення дисципліни ґрунтується на партнерській співпраці викладачів і студентів, особистісно орієнтованому підході до освіти, принципі систематичності та послідовності в освіті, аналітико-синтетичній професійно спрямованій діяльності студента.

4. Формат курсу

Комбіноване навчання (очний курс з елементами дистанційного навчання).

5. Результати навчання

Програмні компетентності навчання:

Здатність діяти етично, соціально відповідально та свідомо, працювати в команді та автономно, застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях, здійснювати правове забезпечення професійної діяльності в освітній сфері, сфері охорони праці, цивільного захисту населення, убезпечення життєдіяльності людини, охорони довкілля, контролю за виробничою діяльністю.

Здатність вирішувати професійні завдання з охорони праці з обов'язковим урахуванням міжнародних та державних вимог зі створення та функціонування системи управління охорони праці на рівні підприємства та установи.

Здатність забезпечувати профілактику виробничого травматизму та професійних захворювань, організовувати контроль за дотриманням трудової дисципліни та правил безпечної експлуатації інструментів і технологічного обладнання, вимог з охорони праці, протипожежної безпеки та захисту довкілля.

Здатність на практиці здійснювати ефективну професійну взаємодію, що сприяє вирішенню широкого спектру задач (психолого-педагогічних, соціальних, у сфері безпеки життєдіяльності та охорони праці).

Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: методи визначення економічної ефективності заходів, спрямованих на зниження виробничого травматизму, захворюваності, аварійності, забруднення навколишнього середовища; методики проектування та застосовування засобів і методів забезпечення оптимальних умов праці; проблеми соціальної та екологічної безпеки; базові принципи і механізми забезпечення соціальних гарантій працівників, пов'язаних з безпекою праці.

уміти: використовувати принципи наукових досліджень, виявляти тенденції розвитку подій та прогнозувати розвиток небезпечних подій, самостійно виконувати поставлене інженерне завдання в галузі забезпечення безпеки й поліпшення умов праці, застосовувати законодавчі та інші нормативно-правові акти з промислової безпеки, гігієни праці та виробничої дисципліни.

Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік навчання	3	
Семестр вивчення	1	
Кількість кредитів ЄКТС	8	
Загальний обсяг годин	240	
Кількість годин навчальних занять	96	
Лекційні заняття	30	
Практичні заняття	42	
Семінарські заняття	-	
Лабораторні заняття	24	
Самостійна та індивідуальна робота	144	
Форма підсумкового контролю	Екзамен	

6. Пререквізити курсу

Навчальна програма дисципліни передбачає вивчення 16 тем, усі з них висвітлюються на лекційних і практичних заняттях, 11 тем розглядаються на лабораторних заняттях. Найбільшою мірою дисципліна «Соціально-екологічна безпека, гігієна праці та виробнича санітарія» спирається на теоретичні знання і практичні навички, сформовані при вивченні нормативних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки: «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці», «Цивільний захист», «Метрологія та ергономіка в організації охорони праці».

7. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загальноновживаних програм і операційних систем. При цьому використовуються таблиці, схеми для наочного сприйняття матеріалу.

8. Політики курсу

Письмові роботи. Очікується, що студенти виконають письмову навчально-дослідну роботу у вигляді реферату.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції, лабораторні і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Література. Уся література, яку студенти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

9. Схема курсу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Разом	у тому числі					
		Лекційні заняття	Практичні заняття	Семінарські заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота.	Індивідуальна робота
Змістовий модуль 1. Соціально-екологічна безпека							
Тема 1. Основні поняття та визначення соціально-екологічної безпеки.	12	2				10	
Тема 2. Соціальні об'єднання та утворення. Класифікація ризиків в сучасних умовах життєдіяльності людини.	12	2	2		2	6	
Тема 3. Соціальні небезпеки сучасного суспільства.	22	2	6		4	10	
Тема 4. Фізіологічні, психологічні та соціальні принципи забезпечення безпеки.	18	2	4		2	10	
Тема 5. Вплив діяльності людини на природні ресурси. Екологічна безпека, як основа безпечної життєдіяльності.	16	2	4		2	8	
Тема 6. Антропогенний фактор у природі. Фактори ризику та безпеки життєдіяльності в соціальних та екологічних системах.	14	2	2		2	8	
Тема 7. Організаційно-правове забезпечення та управління соціальною, екологічною безпекою в Україні.	12	2	2			8	
Тема 8. Основні світові екологічні проблеми сучасності.	14	2	2			10	
За змістовий модуль 1	120	16	22		12	70	
Змістовий модуль 2. Гігієна праці та виробнича санітарія							
Тема 1. Гігієна праці. Законодавство в галузі гігієни праці.	14	2	2			10	
Тема 2. Фізіологія людини. Фізіологія праці.	18	2	2		2	10	
Тема 3. Гігієнічна оцінка праці.	16	2	2		2	10	
Тема 4. Перелік робіт з підвищеною небезпекою та робіт, для яких є потреба в професійному доборі.	16	2	2		2	10	
Тема 5. Виробнича санітарія та сфера об'єкту її досліджень.	18	2	4		2	10	
Тема 6. Профілактичні заходи щодо запобігання професійних захворювань та отруєнь.	16	2	4		2	10	
Тема 7. Колективні та індивідуальні засоби захисту від шкідливих умов праці.	8	2	2		2	4	
Тема 8. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці, паспортизація виробництв.	14	2	2			10	
За змістовий модуль 2	120	14	20		12	74	
Усього годин	240	30	42		24	144	

Рекомендовані джерела:

Основна

1. Безпека життєдіяльності (теоретичні основи та практичний курс) : Навч. посібник / П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, О. П. Панчук, Р. М. Білик, У. І. Недільська. – Кам'янець-Подільський: ТОВ : «Друк-Сервіс», 2014. – 208 с.
2. Безпека життєдіяльності (теоретичні основи) : Навч. посібник / П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, О. П. Панчук, О. Г. Чорна. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 276 с.
3. Безпека життєдіяльності та цивільний захист і методика їх навчання : Навч. посібник / П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, О. П. Панчук, Р. М. Білик, О. Г. Чорна, У. І. Недільська. – Кам'янець-Подільський: ТОВ : «Друк-Сервіс», 2013. – 244 с.
4. Березуцький В. В., Васьковець Л. А., Вершиніна Н. П. та ін. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. – Х.: Факт, 2005. – 348 с.
5. Гігієна праці та виробничого середовища. І.І.Даценко, М.Б.Шегедін, М.В.Москвяк, Ю.Назар, Київ, «Здоров'я», 2002.
6. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. - Охорона праці .- 1998 - №6. 29-44.
7. Дуднікова І.І. Екологія і безпека життєдіяльності : термінологічний словник-довідник. - Передмова Ю.С. Шемшученка. - Київ : Вища шк., 2005. - 247 с.
8. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти України I-IV рівнів акредитації/ за ред. – Львів: Ю.В., К.: "Каравела", Львів: "Новий Світ.", 2002. – 328 с.
9. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення», №4004-XII, від 24 лютого 1994 р. із змінами і доповненнями 3 червня 2004 р., Київ.
10. Козяр М.М., Бедрій Я.І., Станіславчук О.В. Основи охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту населення : навч. посіб. - К. : Кондор, 2011. - 458 с.
11. Ліпкан В.А. Безпекознавство: Навч. посіб. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 208 с.
12. Охорона праці: європейські і міжнародні стандарти та законодавство України (порівняльний аналіз) : науково-практичний посібник: у 2 т.. Т. 1. Мін-во юстиції. - Х.; К. : Державний департамент з питань адаптації законодавства, 2006. - 713 с.
13. Охорона праці: збірник актів *acquis communautaire* : науково-практичний посібник: у 2 т.. Т. 2. - Х.; К. : Державний департамент з питань адаптації законодавства, 2006. - 718 с.

Додаткова література

1. Миценко І.М. Забезпечення життєдіяльності людини в навколишньому середовищі. – Кіровоград, 1998. – 292 с.
2. Даценко І.І., Шегедін М.Б., Москвяк Н.В., Назар О.Ю. Гігієна праці і виробнича санітарія.- К.: Здоров'я, 2002.- 384 с.
3. Нікберг І.І., Сергета І.В., Цимбалюк Л.І. Гігієна з основами екології. Підручник. - К.: Здоров'я, 2001.- 504 с.
4. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навч. посібник.– К: Центр учбової літератури, 2008.– 158 с.

Рекомендовані джерела інформації

1. [Міністерство екології та природних ресурсів України](http://www.menr.gov.ua/) <http://www.menr.gov.ua/>.
2. [Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи](http://www.mns.gov.ua/) <http://www.mns.gov.ua/>.
3. [Рада національної безпеки і оборони України](http://www.rainbow.gov.ua/) <http://www.rainbow.gov.ua/>.
4. Сайт, присвячений землетрусам та сейсмічному районуванню території <http://www.scgis.ru/russian/>.
5. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України <http://www.eriukrtel.net/index.htm>.
6. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).

7. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
8. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.
9. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
10. <http://www.budinfo.com.ua> - Портал «Украина строительная: строительные компании Украины, строительные стандарты: ДБН ГОСТ ДСТУ».

10. Система оцінювання та вимоги

Оцінювання. Поточне оцінювання здійснюється на підставі якісного аналізу теоретичних знань здобувача вищої освіти, виконання студентом практичних завдань та самостійної роботи. Враховується рівень сформованості програмних компетенцій навчання.

Поточний контроль – це оцінювання навчальних досягнень студента (рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях (під час відпрацювання пропущених занять чи за бажання підвищити попереднє оцінювання) та активності студента на занятті. Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на практичних заняттях, захисту лабораторних досліджень, експрес-контролю, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентом.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- аналіз джерельної та монографічної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на практичних заняттях, активність під час обговорення питань;
- захист лабораторних досліджень.

Критеріями оцінки є:

Усні відповіді:

- Повнота розкриття питання;
- Логіка викладання, культура мови;
- емоційність та переконаність;
- використання основної та додаткової літератури;
- аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки;
- охайність оформлення письмової роботи.

Кількісне оцінювання результатів навчання

Поточний контроль (60 балів)				МКР	Іспит	Заг. бал
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2				
Поточний контроль	ІНДЗ	Поточний контроль	Сам. робота			
10	10	15	10	15	40	100

Навчальна дисципліна «Соціально-екологічна безпека, гігієна праці та виробнича санітарія» складається з двох модулів. У ході якого студенти мають змогу сумарно отримати від 60 до 100 балів. Нарахування вказаних балів відбувається таким чином:

За результатами першого змістового модуля студент може отримати від 12 до 20 балів, за результатами другого – від 15 до 25 балів. За написання МКР студент може отримати від 9 до 15 балів. На іспиті студент може отримати від 24 до 40 балів. Максимальна кількість балів, яку може отримати студент з навчальної дисципліни, складає 100 балів.

До кожного з вище зазначених видів діяльності, яке оцінюється викладачем нижче ніж на 60% від максимального балу вважається не задовільним та не зараховується. Такий не задовільно оцінений вид діяльності не може перекриватися балами отриманими за інші завдання (хоча й сумарна кількість дозволить отримати студенту позитивну оцінку). Тому сумарна рейтингова оцінка з навчальної дисципліни, яку студент може отримати коливатися в межах від 60 до 100 балів.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100 і більше	A (відмінно)	10	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	25	добре	
75-81	C (добре)	30		
67-74	D (задовільно)	25	задовільно	
60-66	E (достатньо)	10		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		незадовільно	не зараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)			

Вивчення дисципліни передбачає академічну доброчесність студента, вміння бути самостійним, незалежним, креативним при виконанні самостійних завдань.